

UNIÓN DEMOCRÁTICA DE PENSIONISTAS

O maltrato ás persoas maiores nos medios de comunicación¹

Abuse of Old People in the Media

Os medios de comunicación que, en xeral, se ocupan pouco das persoas maiores, soen facer sitio nas súas páxinas ou apartados de sucesos a cualquier incidente relacionado con este asunto. Case sempre refírense a residencias e son do tipo de: “un grupo de anciáns vive en condicións miserables nun soto”...; “os inspectores atopan a anciáns encadeados e sucios en”... e similares. En ocasións, especialmente no verán, fálase do “abandono de miles de anciáns polos seus familiares”. É un tratamento en xeral:

- sensacionalista, que non sempre se axusta á verdade (caso do “abandono” negado por exemplo pola SEGG)
- que non afonda nas causas
- e que non achega informacións de utilidade práctica que poidan servir para evitar que eses feitos lamentables se produzan.

Ultimamente, o que máis aparece é o “falecemento de persoas maiores que viven soas”, que se presenta como unha mostra máis do abandono e do pouco interese que as familias e a sociedade demostran polo colectivo. En canto aos profesionais dos medios, non teñen moita conciencia, como non o ten o resto da sociedade, de que é maltrato e tendemos a considerar como tal só a violencia física, ou non dar de comer ou manter en estado de sucidade. E, á vista do que recollen os medios, poderíase dicir que existe a idea de que o abandono é case a única forma de maltrato. Tendemos a minimizar o problema porque non hai datos fiables, nin rechamantes, que poidan servir de punto de apoio.

SITUACIÓNS CONCRETAS A VIXIAR E/OU DENUNCIAR DENDE OS MEDIOS DE COMUNICACIÓN

Con carácter xeral e salvando algunhas excepcións prodúcense algunhas realidades que deberían estar presentes nos Medios de Comunicación, cun tratamento axeitado. Por axeitado enténdese: sobrio, axustado á realidade, non sensacionalista que saque á luz a existencia deste pro-

¹ Extraído dun dos Seminarios sobre Malos tratos e Abusos ás Persoas Maiores, organizado pola U.D.P. en Madrid e Logroño en 2003.

blema e, na medida das súas posibilidades, de información e orientación sobre como facerlle fronte. Algúns puntos ou aspectos concretos nos que os Medios deberían incidir e que os profesionais terían que coñecer son:

- Hai que falar dá falta de respecto, de malos modos, de negligencia, trato inadecuado, abuso e maltrato. E de que moitas veces é un camiño progresivo: empézase faltando ou respecto e pasa a un comportamento negligente ou a falta de atención, e acábase maltratando.
- Que o maltrato ten diversas formas e que se produce non só nas residencias, senon tamén nos centros hospitalarios, en centros de saúde e nos domicilios. Que postergar a unha persoa en función da idade, á hora de realizar unha operación ou aplicar un tratamento, por exemplo, tamén é maltrato.
- Que hai que falar dun maltrato social a todo ou colectivo, que a manifesta na falta de consideración e valoración que se lle dá. Na marxinación ou exclusión social que padece. A súa consideración como “carga” como seres “pasivos” que soamente custan cartos, tempo, recursos, sen achegar nada, é un maltrato.
- Que ás persoas con discapacidade son máis vulnerables. O deterioración funcional, a dependencia, os trastornos psiquiátricos, así como o aillamento, sexa na residencia onde non recibe visitas, sexa na casa onde viven sos ou có cuidador, son factores de risco.
- Que ás mulleres moi maiores, de 80 e máis anos, son un grupo moi claro de risco.
- E que hai formas de maltrato que pasan inadvertidas como por exemplo, en moitas ocasións, nesa forma de vivir que chamamos “abós de maleta”.
- Que hai que estar moi atentos e que é importante que todos os profesionais, especialmente sanitarios, que se relacionan coas persoas maiores, teñan a formación e sensibilidade necesarias para descubrir as posibles situacións de maltrato porque as persoas maiores raramente denuncian e apenas se queixan. Máis ben desculpan, sobre todo o trato dos seus fillos, porque vergonzalles dicir que os seus fillos non os queren ou non os coidan ben, ou porque, malia todo, pensan que son seus fillos e teñen que desculpalos. Á trata de persoas maiores institucionalizadas, o motivo máis común soe ser o medo. Porque os malos tratos inflíxenos persoas próximas: os cuidadores nas residencias, os familiares non fogar.
- Que o abuso económico tamén é unha realidade, que xeralmente se concreta no uso de ingresos ou propiedades do Maior, e que en moitos casos teñen que ver co testamento, a herdanza, para o

que se recorre, se é preciso a declarar que non “está nos seus cabais”, sen utiliza-las fórmulas legais de incapacitación.

- E que tamén hai algún caso de abandono e abuso sexual.

QUE SE PODE FACER DENDE OS MEDIOS DE COMUNICACIÓN PARA LOITAR CONTRA OS MALOS TRATOS

Duas cousas: informar e denunciar. Informar é o primeiro cometido dun medio de comunicación e ademais debe ser un pilar básico para prever. Esta información debe seguir tres liñas:

- Ás propias persoas maiores, sobre os seus dereitos, invitandoos a exercelos, pois non son nenos senón protagonistas da súa vida. Tamén orientacións prácticas: libros, cursos, portas concretas e experiencias. E se non teñen outra posibilidade, deben servir os medios de comunicación como un lugar onde dirixirse e falar abertamente, sempre salvagardando os seus datos.
- Ás familias, ofrecendo información sobre recursos existentes e que lles poidan axudar a coidar mellor aos seus familiares maiores dependentes. Tamén facilitar información sobre Asociacións de autoaxuda (Asociación de Familiares de Alzheimer, etc.), libros que lles poidan servir e sobre todo habera que prestar especial atención á persoa cuidadora, poñendo o énfase nos cursos e posibilidades de todo tipo existentes ó servizo delas, axudando na medida do posible a prever o “síndrome do cuidador”.
- Ós Profesionais, creando opinión sobre a necesidade da cualificación profesional a todos os niveis. O tempo difundir información sobre cursos, masters, etc., que axuden aos profesionais a converterse en “bos profesionais”.

En definitiva hai que procurar investigar na medida das nosas posibilidades e coa maior obxetividade posible e coa presenza de todas as partes implicadas e dá autoridade competente. E sempre mantendo o máximo respecto á persoa maior e gardando a súa intimidade. Asemade hai que facerse eco de iniciativas que poidan contribuír a sacar á luz o problema do maltrato, ás súas orixes, ou que tentan buscarlle solución.

Prever é ou outro cometido dos medios de comunicación e para elo hai que informar, orientar, contando ás solucións que outros van atopando, difundindo unha imaxe de persoa maior de hoxe máis axustada á realidade e contribuíndo, na medida do posible, a que ás persoas maiores sexan cada vez máis activas, participativas, coñecedoras dos seus dereitos e deberes.

A xeito de conclusión pódese dicir que a relación que os Medios de Comunicación deben ter coas persoas maiores debe ser ante todo o máis obxetiva posible, indagando e involucrando na noticia a tódalas partes implicadas nas diferentes situacións. Deben escoitar e deixar falar e nunca dar unha visión sesgada da realidade baseada nun concepto anti-cuado que nos amosa ás persoas maiores coma "trapos vellos" que non serven a Sociedade.

•

A Unión Democrática de Pensionistas Asociación de Pensionistas e Xubilados U.D.P. é unha asociación estatal de maiores activos creada no ano 1977 co obxectivo de resolver os problemas e loitar polos intereses deste grupo social. A tradución ao galego do texto foi feita pola Asociación de Pensionistas e Xubilados U.D.P. de Lugo. E-mail: paco_ts03@hotmail.com